

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ו, 2016
מספר השאלון: 133,001106

ת נ ך

יחידת הלימוד השלישית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – (20×3) – 60 נקודות
פרק שני – (20×2) – 40 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.
(2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.
- הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (60 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על שלוש מן השאלות 1-4.
בכל שאלה שבחרת, ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.
(לכל סעיף — 10 נקודות; סה"כ לכל שאלה — 20 נקודות)

1. קרא במדבר, י"ב, 15-1.

א וַתִּדְבֹר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל-אֲדֹת הָאִשָּׁה הַכֹּשִׁית אֲשֶׁר
ב לָקַח בְּיִשְׂרָאֵל כֹּשִׁית לָקַח: וַיֹּאמְרוּ הָרֶק אֶךְ-בְּמֹשֶׁה דְּבַר ה'־
ג הֲלֹא גַם-בָּנוּ דְּבַר וַיִּשְׁמַע ה': וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מְכֹל
ד הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאָדָמָה: וַיֹּאמֶר ה'־
ה פְּתָאֵם אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-מִרְיָם צְאוּ שְׁלֹשְׁתֵּכֶם אֶל-
ו אֶהָל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשָׁתָם: וַיֵּרֶד ה' בַּעֲמֹד עָנָן וַיַּעֲמֹד
ז פֶּתַח הָאֶהָל וַיְקַרְא אֶהֱרֹן וּמִרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם: וַיֹּאמֶר שְׁמְעוּ
ח נָא דְבַר־יְהוָה אֲסִיְיָהּ נְבִיאָכֶם ה' בְּמִרְאֵה אֱלֹהֵי אֲתוֹדֵעַ בַּחֲלוֹם
ט אֲדַבֵּר-בּוֹ: לֹא-כֵן עֲבַדִּי מֹשֶׁה בְּכָל-בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא: פֶּה
י אֶל-פִּה אֲדַבֵּר-בּוֹ וּמִרְאֵה וְלֹא בַחֲדִידַת וְתִמְנַת ה' יָבִיט
יא וּמִדּוּעַ לֹא יֵרָאֶתֶם לְדְבַר בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה: וַיַּחֲרֹאֲף ה' בָּם
יב וַיִּלֶּךְ: וַהֲעֵנָן סָר מֵעַל הָאֶהָל וְהִנֵּה מִרְיָם מִצְרַעַת כְּשִׁלְג
יג וַיִּפֹּן אֶהֱרֹן אֶל-מִרְיָם וְהִנֵּה מִצְרַעַת: וַיֹּאמֶר אֶהֱרֹן אֶל-
יד מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי אֵל-נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נֹאֲלָנוּ וְאֲשֶׁר
טו חָטָאנוּ: אֵל-נָא תְהִי כִמֶּת אֲשֶׁר בִּצְאָתוֹ מִרְחֹם אָבוֹ וַיֹּאכֵל
טז חֲצִי בָשָׂרוֹ: וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל-ה' לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא
לָהּ:
יז וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאַבְיָה יָרֶק יָרֶק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכְלֹם
יח שְׁבַעַת יָמִים תִּסְגֹּר שְׁבַעַת יָמִים מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחֵר תֵּאָסֶף:
יט וְתִסְגֹּר מִרְיָם מַחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַעַת יָמִים וְהָעַם לֹא נִסָּע
עַד הָאָסֶף מִרְיָם:

ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

א. (1) קרא את פירוש ראב"ע לפסוק 1 שלפניך.

היא דברה; גם אהרון הסכים או החריש.

מהי הבעיה שהפרשן התמודד עמה, ומהו הפתרון שהציע בפירושו? (4 נקודות)

(2) למרים ולאהרון שתי טענות נגד משה.

הסבר את שתי הטענות, והסבר מהי תשובת הכתוב על הטענה השנייה.

(6 נקודות)

ב. (1) ה' מבחין בין משה לנביאים אחרים.

הסבר מהו ההבדל העיקרי ביניהם. (4 נקודות)

(2) קרא את פירושו של רש"י על הנאמר בתלמוד (יבמות, מ"ט, ע"ב) בנוגע למשה:

[כל הנביאים] נסתכלו באספקלריה (מראה, ראי) שאין מאירה – וכסבורים לראות ולא

ראו (את ה'). ומשה נסתכל באספקלריה המאירה וידע שלא ראהו בפניו.

כיצד רש"י מקשר את הנאמר בפסוק 8 לענווה של משה, המוזכרת בפסוק 3?

(6 נקודות)

ג. (1) בתקופת המקרא האמינו שמחלת הצרעת היא עונש שה' מטיל על החוטא, ורק ה'

יכול לרפא אותה.

הוכח מן הכתוב את שני חלקי ההיגד. (4 נקודות)

(2) בפסוק 12 יש תיקון סופרים. לפני התיקון היה כתוב "אמנו... חצי בשרנו", ואחריו

"אמו... חצי בשרו".

כיצד ניסה אהרון לשכנע את משה להתפלל לה' בעבור מרים, על פי הנוסח שלפני

תיקון הסופרים?

כיצד ניסה אהרון לשכנע את משה להתפלל לה' בעבור מרים, על פי הנוסח שאחרי

תיקון הסופרים? (6 נקודות)

2. קרא במדבר, כ"ה, 1-13.

א וַיָּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁטִים וַיַּחַל הָעָם לַזָּנוּת אֶל-בָּנוֹת מִזְרָאִם:
 ב וַתִּקְרָאן לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכְל הָעָם וַיִּשְׁתְּחוּ לֵאלֹהֵיהֶן:
 ג וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבָעַל פְּעֹז וַיַּחֲדֹף ה' בְּיִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר
 ד ה' אֶל-מֹשֶׁה קַח אֶת-כָּל-דְּאִשֵּׁי הָעָם וְהוֹקֵעַ אוֹתָם לְהַ:
 ה נִגַּד הַשֹּׁמֵשׁ וַיֵּשֶׁב חֲרוֹן אַף-ה' מִיִּשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-
 ו שְׂפָטֵי יִשְׂרָאֵל הֲרֹגוּ אִישׁ אֶנְשֵׁיו הַנִּצְמָדִים לְבָעַל פְּעֹז: וְהִנֵּה
 אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיִּקְרַב אֶל-אָחִיו אֶת-הַמְדִּינִית לְעֵינֵי
 מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וְהִמָּה בָלִים פָּתַח אֹהֶל
 ז מוֹעֵד: וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן-אֶלְעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיִּקֶּם מִתּוֹךְ
 ח הָעֵדָה וַיִּקַּח רֶמֶחַ בְּיָדוֹ: וַיָּבֹא אַחֵר אִישׁ-יִשְׂרָאֵל אֶל-הַקִּבָּה
 וַיִּדְקֹר אֶת-שִׁנֵּיהֶם אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת-הָאִשָּׁה אֶל-קִבְתָּהּ
 ט וַתַּעֲצֹר הַמִּגְפָּה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיִּהְיוּ הַמָּתִים בַּמִּגְפָּה אַרְבַּעַה
 וַעֲשָׂרִים אָלֶף:
 יא וַיִּדְבֹּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: פִּינְחָס בֶּן-אֶלְעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן
 הָשִׁיב אֶת-חֲמַתִּי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת-קִנְאָתִי בְּתוֹכָם
 יב וְלֹא-כִלִּיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: לָכֵן אֶמַּד הַנֶּגֶז נָתַן לִי
 יג אֶת-בְּרִיתִי שְׁלֹמֶם: וְהִיתָה לִּי וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהִנֵּה עוֹלָם
 תַּחַת אֲשֶׁר קִנְאָה לֵאלֹהֵיו וַיִּכְפֹּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

א. קרא פסוקים 1-2 בקטע שלפניך.

(1) העם נאשם בשני חטאים. מה הם? (2 נקודות)

(2) קרא את דברי הפרשנים שלפניך, העוסקים בחטאי העם.

רש"י: כשתקף יצרו עליה, אמר לה: השמע לי! והיא מוציאה לו דמות [בעל] פעור מחיקה ואומרת לו: השתחוה לזה.

מילגרם: הזנות, שהיא כאן זנות פולחנית, כעין פולחן הקדשה בכנען עצמה, הייתה חלק בלתי נפרד מטקס סעודת הקרבן: המאמינים היטיבו את לבם בבשר הקרבן ובו בזמן התענגו על בנות מואב. (עולם התנ"ך, "במדבר")

הסבר מהו הקשר בין שני החטאים, לפי כל אחד מן הפרשנים. (8 נקודות)

ב. קרא פסוקים 4-5 בקטע שלפניך.

(1) מה ההבדל בין דרישתו של ה' ממשה ובין דרישתו של משה משופטי ישראל? הסבר. (4 נקודות)

(2) קרא גם שמות, ל"ב, 13-9, 27-28.

האם הדרישה של משה, שכתבת עליה בתת-סעיף (1), עולה בקנה אחד עם דבריו ועם מעשיו בפרשת עגל הזהב? נמק את דבריך. (6 נקודות)

ג. קרא פסוקים 11-13 בקטע שלפניך, וגם מלכים א, י"ט, 10-12.

(1) השורש "קנא" ושם העצם "ברית" נזכרים בשני הקטעים.

הסבר מהו הקשר בין קנאה לברית, בכל אחד מן הקטעים. (5 נקודות)

(2) על פי שני הקטעים, הקנאות היא תכונת אופי משותפת לפנחס ולאלהו, אך יש הבדל ביחס כלפיה.

הסבר מהו היחס כלפי הקנאות של פנחס, ומהו היחס כלפי הקנאות של אלהו. (5 נקודות)

3. קרא שמואל ב, י"א.

א ויהי לתשובת השנה לעת ו צאת
המלאכים וישלח דוד את-יואב ואת-עבדיו עמו ואת-כל-
ישראל וישחתו את-בני עמון ויצרו על-רבה ודוד יושב
בירושלם: ויהי לעת הערב ולקס דוד מעל
ב משכבו ויתהלך על-גג בית-המלך וירא אשה רחצת מעל
ג הגג והאשה טובת מראה מאד: וישלח דוד וידרש לאשה
ויאמר הלוא זאת בת-שבע בת-אליעם אשת אוריה החתי:
ד וישלח דוד מלאכים ויקחה ותבוא אליו וישכב עמה
ה והיא מתקדשת מטמאתה ותשב אל-ביתה: ותהר האשה
ו ותשלח ותגד לדוד ותאמר הרה אנכי: וישלח דוד אל-יואב
ז שלח אלי את-אוריה החתי וישלח יואב את-אוריה אל-
ח דוד: ויבא אוריה אליו וישאל דוד לשלום יואב ולשלום
העם ולשלום המלחמה: ויאמר דוד לאוריה רד לביתך ורחץ
ט רגליך ויצא אוריה מבית המלך ותצא אחריו משאת המלך:
י וישכב אוריה פתח בית המלך את כל-עבדי אדניו ולא ירד
אל-ביתו: ויגדו לדוד לאמור לא-ירד אוריה אל-ביתו ויאמר
יא דוד אל-אוריה הלוא מדרך אתה בא מדוע לא-ירדת אל-
ביתך: ויאמר אוריה אל-דוד הארון וישראל ויהודה יושבים
בספות ואדני יואב ועבדי אדני על-פני השדה חלים ואני
בבוא אל-ביתי לאכל ולשתות ולשכב עם-אשתי חייך וחי
יב נפשך אם-אעשה את-הדבר הזה: ויאמר דוד אל-אוריה
שב בזה גס-היום ומחר אשלחך וישב אוריה בירושלם ביום
יג ההוא וממחרת: ויקרא-לו דוד ויאכל לפניו וישכרהו
יד ויצא בערב לשכב במשכבו עם-עבדי אדניו ואל-ביתו לא
ירד: ויהי בבקר ויכתב דוד ספר אל-יואב וישלח ביד אוריה:
טו ויכתב בספר לאמור הבו את-אוריה אל-מול פני המלחמה
טז החזקה ושבתם מאחריו ונכה ומת: ויהי
יז בשמור יואב אל-העיר ויתן את-אוריה אל-המקום אשר
יח ידע פי אנשי-חיל שם: ויצאו אנשי העיר וילחמו את-יואב

יח ויפל מן-העם מעבדי דוד וימת גם אוריה החתי: וישלח
 יט יואב ויגד לדוד את כל-דברי המלחמה: ויצו את-המלאך
 לאמר ככלותך את כל-דברי המלחמה לדבר אל-המלך:
 כ והיה אס-תעלה חמת המלך ואמר לך מדוע נגשתם אל-
 כא העיר להלחם הלוא ידעתם את אשר-ידו מעל החומה: מי-
 הפה את-אבימלך בן-ירבשת הלוא אשה השליכה עליו
 פלח רכב מעל החומה וימת בתבץ למה נגשתם אל-החומה
 כב ואמרת גם עבדך אוריה החתי מת: וילך המלאך ויבא
 כג ויגד לדוד את כל-אשר שלחו יואב: ויאמר המלאך אל-
 דוד כי-גברו עלינו האנשים ויצאו אלינו השדה ונהיה
 כד עליהם עד-פתח השער: ויראו המוראים אל-עבדיך מעל
 החומה וימוותו מעבדי המלך וגם עבדך אוריה החתי
 כה מת: ויאמר דוד אל-המלאך כה-תאמר אל-
 יואב אל-ירע בעיניך את-הדבר הזה כי-כזה וכזה תאכל
 כו החרב החזק מלחמתך אל-העיר והרסה וחזקה: ותשמע
 אשת אוריה כי-מת אוריה אישה ותספד על-בעלה:
 כז ויעבד האבל וישלח דוד ויאספה אל-ביתו ותהי-לו
 לאשה ותלד לו בן וירע הדבר אשר-עשה דוד בעיני
 ה'.

ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

א. קרא פסוקים 14-24 בקטע שלפניך.

(1) הסבר כיצד השתמשו דוד ויואב בסמכותם כדי להשיג את מבוקשו של דוד. בסס את

דברך על הכתוב. (4 נקודות)

(2) יש הסבורים כי יואב ציית להוראות של דוד בלי הסתייגות.

הבא מן הפסוקים שתי ראיות לסברה זו, והסבר את דברך. (6 נקודות)

ב. קרא גם שמואל ב, כ"א, 1-14.

(1) בשני הקטעים דוד משתמש בסמכותו כמלך כדי להפיק רווח אישי.

בסס קביעה זו על ראיה מכל קטע, והסבר את הראיה. (4 נקודות)

(2) בכל אחד מן הקטעים יש דמות המאירה את מעשיו של דוד באור שלילי.

ציין מי היא הדמות בכל קטע, והסבר כיצד היא מאירה את מעשיו של דוד באור

שלילי. (6 נקודות)

/המשך בעמוד 8/

(שים לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא.)

ג. יש הטוענים שכוח הוא דבר משחית.

(1) הבא מן הקטע שלפניך שת ראיות המלמדות כי טענה זו נכונה בנוגע לדוד, והסבר כל

ראיה. (6 נקודות)

(2) קרא גם **שמואל ב**, י"ב, 13.

המסופר בפסוק זה מאיר פן נוסף באישיותו ובהתנהגותו של המלך דוד.

הסבר קביעה זו. (4 נקודות)

/המשך בעמוד 9/

שים לב: המשך הבחינה בעמוד 10.

4. קרא שמואל ב, י"ט, 1-9.

וירגז

א

הַמֶּלֶךְ וַיַּעַל עַל-עֲלִית הַשָּׁעַר וַיִּבֶךְ וַיֹּכַח אָמַר בְּלַכְתּוֹ בְּנֵי
אֲבִשָׁלוֹם בְּנֵי בְנֵי אֲבִשָׁלוֹם מִי-יִתֵּן מוֹתִי אֲנִי תַחַתֶּיךָ אֲבִשָׁלוֹם
בְּנֵי בְנֵי: וַיִּגְדַּל לְיוֹאָב הֵנָּה הַמֶּלֶךְ בָּכָה וַיִּתְאַבֵּל עַל-אֲבִשָׁלוֹם:
וְתָהִי הַתְּשֻׁעָה בַּיּוֹם הַהוּא לֵאבֹל לְכָל-הָעָם כִּי-שָׁמַע הָעָם
בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר נִעְצַב הַמֶּלֶךְ עַל-בָּנוֹ: וַיִּתְגַּנֵּב הָעָם בַּיּוֹם
הַהוּא לְבֹא הָעִיר כַּאֲשֶׁר יִתְגַּנֵּב הָעָם הַנִּכְלָמִים בְּנוֹסִם
בַּמִּלְחָמָה: וְהַמֶּלֶךְ לֹאט אֶת-פָּנָיו וַיִּזְעַק הַמֶּלֶךְ קוֹל גָּדוֹל בְּנֵי
אֲבִשָׁלוֹם אֲבִשָׁלוֹם בְּנֵי בְנֵי: וַיָּבֹא יוֹאָב אֶל-הַמֶּלֶךְ
הַבֵּית וַיֹּאמֶר הַבֵּשֶׁת הַיּוֹם אֶת-פָּנָי כָּל-עַבְדֶּיךָ הַמִּמְלָטִים
אֶת-נַפְשֶׁךָ הַיּוֹם וְאֵת נַפְשׁ בְּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ וְנַפְשׁ נְשִׁיךָ וְנַפְשׁ
פְּלִגְשֶׁיךָ: לֹאֲהַבָה אֶת-שִׁנְאֶיךָ וּלְשִׁנְאָה אֶת-אֲהַבֶּיךָ כִּי וְהִגַּדְתָּ
הַיּוֹם כִּי אֵין לְךָ שָׂרִים וְעַבְדִּים כִּי וַיִּדְעֵתִי הַיּוֹם כִּי לֹא אֲבִשָׁלוֹם
חַי וְכָלֵנוּ הַיּוֹם מֵתִים כִּי-אֲנִי יִשְׂרָאֵל בְּעֵינֶיךָ: וְעַתָּה קוּם צֵא וְדַבֵּר
עַל-לֵב עַבְדֶּיךָ כִּי בִּי הָיָה נִשְׁפָּעֵתִי כִּי-אֵינֶיךָ יוֹצֵא אֶם-יִלִּין
אִישׁ אֶתְךָ הַלַּיְלָה וְרָעָה לְךָ וְאֵת מְכַל-הָרָעָה אֲשֶׁר-בָּאָה עָלֶיךָ
ט מִנְּעָרֶיךָ עַד-עַתָּה: וַיִּקַּם הַמֶּלֶךְ וַיָּשֶׁב בַּשָּׁעַר
וְלְכָל-הָעָם הִגִּידוּ לֵאמֹר הֵנָּה הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בַּשָּׁעַר וַיָּבֹא כָל-
הָעָם לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁדָּאֵל נָם אִישׁ לֵאחֲלָיו:

לו

ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

א. (1) על פי הקטע שלפניך נראה שדוד אינו מצליח להפריד בין האישי לממלכתי.

הסבר קביעה זו, ובסס אותה על הכתוב. (4 נקודות)

(2) קרא גם שמואל ב, ט"ו, 14.

נראה כי הצער גרם לדוד לשכוח מי היה אבשלום ומה היה מסוגל לעשות.

הסבר קביעה זו על פי פסוק זה.

(6 נקודות)

ב. (1) הסבר את התוכחה ואת האיום בדברי יואב לדוד. (6 נקודות)

(2) לנוכח המסופר בפסוקים 1-5 בקטע שלפניך, האם לדעתך הייתה התוכחה של יואב מוצדקת? נמק. (4 נקודות)

ג. (1) קרא גם שמואל ב, י"ב, 9-10.

על פי המחבר של ספר שמואל, המסופר בקטע בשמואל ב, י"ט שלפניך הוא התגשמות

של דברי נתן הנביא בשמואל ב, י"ב, 9-10. הסבר קביעה זו. (5 נקודות)

(2) קרא קטע מפירוש מלבי"ם לפסוק 1.

... מפני שידע שמעשה זה נסבב על ידי חטאו...

על פי פירוש זה, מהי ההצדקה לבקשה של דוד למות במקום בנו אבשלום?

(5 נקודות)

פרק שני (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על שתיים מן השאלות 5-7 (לכל שאלה — 20 נקודות).

5. קרא שמות, ג', 11-1; שמואל א, ט"ז, 1, 6-13.

שמות, ג', 11-1

וּמֹשֶׁה הָיָה רֹעֶה

א

אֶת־צֹאן יִתְרוֹ חֹתֶנּוּ בְּהֵן מִדִּין וַיִּנְהֲג אֶת־הַצֹּאן אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר
 ב וַיָּבֹא אֶל־הַר הָאֱלֹהִים חֲרָבָה: וַיֵּרָא מֵלֶאךֶ ׀ הָיָה אֵלָיו בְּלִבַּת
 אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה וַיֵּרָא וְהִנֵּה הַסֶּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסֶּנֶה אֵינֶנּוּ
 ג אֶפְלִ: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְדֶּה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל
 ד הַזֶּה מִדּוֹעַ לֹא־יָבֹעַר הַסֶּנֶה: וַיֵּרָא ׀ כִּי סֵר לְרְאוֹת וַיִּקְרָא
 אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי:
 ה וַיֹּאמֶר אֶל־תִּקְרַב הֵלֶם שֶׁל־נַעֲלֶיךָ מֵעַל רִגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם
 ו אֲשֶׁר אַתָּה עומד עָלָיו אֲדַמַּת־קֹדֶשׁ הוּא: וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהִי
 ז אֲבִיךָ אֱלֹהִי אַבְרָהָם אֱלֹהִי יִצְחָק וְאֱלֹהִי יַעֲקֹב וַיִּסְתֵּר מֹשֶׁה
 ח פָּנָיו כִּי יָרָא מִהִבֵּט אֶל־הָאֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר ׀ רְאֵה רְאִיתִי
 אֶת־עַנִּי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֶת־צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי
 ט נַגְשָׁיו כִּי יִדְעָתִי אֶת־מִכְאֲבוֹ: וְאֵדָר לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם
 י וּלְהַעֲלֹתוֹ מִן־הָאֶרֶץ הַהִוא אֶל־אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה אֶל־אֶרֶץ
 יִזְבַּת חֶלֶב וְדִבְשׁ אֶל־מָקוֹם הַפִּנְעָנִי וְהַחֲתִי וְהָאֲמֹדִי וְהַפְּרָזִי
 ט וְהַחֲוִי וְהַיְבוֹסִי: וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלָי וְגַם־
 י רְאִיתִי אֶת־הַלֶּחֶץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אֹתָם: וְעַתָּה לֵכָה
 י וְאֶשְׁלַחְךָ אֶל־פְּרֹעֶה וְהוֹצֵא אֶת־עַמִּי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:
 י וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים מִי אֲנֹכִי כִּי אֵלֶךְ אֶל־פְּרֹעֶה וְכִי
 י וְהוֹצֵא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:

שמואל א, ט"ז, 1

וַיֹּאמֶר

א

׀ אֶל־שְׁמוּאֵל עַד־מָתִי אַתָּה מִתְאַבֵּל אֶל־שָׂאוֹל וְאֲנִי
 מֵאֲסֹתָיו מִמֶּלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל מִלֵּא קִרְנֶךָ שֶׁמֶן וְלֶךְ אֶשְׁלַחְךָ
 אֶל־יִשְׁי בֵּית־הַלְחָמִי כִּי־רְאִיתִי בְּבָנָיו לִי מֶלֶךְ:

(שים לב: קטע נוסף וסעיפי השאלה בעמוד הבא.)

שמואל א, ט"ז, 13-6

וַיְהִי בְּבוֹאֹם וַיֵּדָא אֶת-אֱלִיָּאב וַיֹּאמֶר אֵךְ נִגַּד הָיָה
מְשִׁיחוֹ: וַיֹּאמֶר הָיָה אֶל-שְׁמוּאֵל אֶל-תִּבְּט
אֶל-מְרֹאָהוּ וְאֶל-גִּבֵּה קוֹמְתוֹ כִּי מֵאִסְתִּיהוּ כִּי לֹא אִשָּׁר
יִרְאֶה הָאָדָם כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לְעֵינַיִם וְהָיָה יִרְאֶה לְלִבִּב:
וַיִּקְרָא יִשִׁי אֶל-אֲבִינֶדָב וַיַּעֲבְדֵהוּ לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר
גַּם-כִּזְזָה לֹא-בָחַר הָיָה: וַיַּעֲבֵר יִשִׁי שָׁמָּה וַיֹּאמֶר גַּם-כִּזְזָה
לֹא-בָחַר הָיָה: וַיַּעֲבֵר יִשִׁי שְׁבַעַת בָּנָיו לִפְנֵי שְׁמוּאֵל
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-יִשִׁי לֹא-בָחַר הָיָה בָּאֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר
שְׁמוּאֵל אֶל-יִשִׁי הֲתָמוּ הַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר עוֹד שָׂאֵר הַקֶּטָן וְהַנָּה
רְעָה בְּצֹאן וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-יִשִׁי שְׁלַחָה וּקְחָנוּ כִּי לֹא-נָסַב
עַד-בָּאוּ פֹה: וַיִּשְׁלַח וַיְבִיֵּאֵהוּ וְהוּא אֲדָמוֹנִי עַם-יִפֶּה עֵינַיִם
וְטוֹב רֹאִי וַיֹּאמֶר הָיָה קוֹם מִשְׁחָהוּ כִּי-זֶה הוּא:
וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת-קֶרֶן הַשֶּׁמֶן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ בְּקֶרֶב אָחָיו וַתַּעֲלֶה
רוּחַ-ה' אֶל-דָּוִד מֵהַיּוֹם הַהוּא וּמַעֲלָה וַיִּקֶּם שְׁמוּאֵל וַיֵּלֶךְ
הָרְמָתָה:

א. (1) מהו ניסיון החיים של שני האישים האלה שבזכותו הוכשרו להיות מנהיגי העם?

מדוע הייתה זו דרך הכשרה מועילה? (6 נקודות)

(2) קרא גם שמות, ב', 4-10. משה סבור שהוא אינו האדם המתאים לביצוע המשימה

שהטיל עליו ה' ואומר "מי אנכי כי אלך" (שמות, ג', 11). לנוכח המסופר בשמות, ב',

4-10 נראה שהוא דווקא מתאים למלא תפקיד זה.

בסס קביעה זו על נימוק אחד מן הכתוב בשמות, ב', 4-10, והסבר אותו. (4 נקודות)

ב. בקטעים שלפניך מתואר רקע שונה לבחירת כל אחד מן המנהיגים, משה ודוד, ולכן גם

מנהיגותם הייתה שונה.

(1) באילו נסיבות נבחר כל אחד מן המנהיגים? בסס את דבריך על הכתוב. (4 נקודות)

(2) כיצד השפיעו הנסיבות בכל תקופה על אופי המנהיגות של כל אחד מן המנהיגים?

הסבר. (6 נקודות)

6. קרא במדבר, כ', 13-1.

א וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְּבַר־עֵין בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיִּשָּׁב
 ב הָעָם בְּקֹדֶשׁ וּתְמַת שֵׁם מִדִּים וּתְקַבֵּר שֵׁם: וְלֹא־הָיָה מִיָּם
 ג לָעֵדָה וַיִּקְהֲלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן: וַיִּרְבּ הָעָם עִם־מֹשֶׁה
 ד וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גֹעַנּוּ בְּגֹעַ אַחֵינוּ לִפְנֵי ה': וְלִמָּה הִבֵּאתֶם
 אֶת־קֹהֶל ה': אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שֵׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ:
 ה וְלִמָּה הָעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהַבְיֵא אֹתָנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה הַזֶּה
 ו לֹא־מָקוֹם זֶרַע וְתֹאנָה וְגֶפֶן וְרִמּוֹן וּמִים אֵין לְשִׁתּוֹת: וַיָּבֹאוּ
 ז מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקֹּהֶל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם
 ח וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם:
 ט וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: קַח אֶת־הַמָּטָה וְהַקְהֵל אֶת־
 י הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן אַחִיךָ וּדְבַרְתֶּם אֶל־הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם
 יא וְנָתַן מִיָּמִיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מִיַּם מִן־הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה
 יב וְאֶת־בְּעִירָם: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמָּטָה מִלִּפְנֵי ה': כַּאֲשֶׁר
 יג צִוָּהוּ: וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקֹּהֶל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמְרוּ
 יד לָהֶם שְׁמַעוּ־נָא הַמִּדִּים הַמִּן־הַסֵּלַע הַזֶּה נּוֹצֵיא לָכֶם מִיָּם:
 טו וְיִרְס מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלַע בַּמָּטָהוּ פָּעַמִּים וַיֵּצֵאוּ
 יז מִיָּם רַבִּים וְתִשֵּׁת הָעֵדָה וּבְעִירָם: וַיֹּאמֶר ה'
 יח אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי
 יט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקֹּהֶל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־
 כ נָתַתִּי לָהֶם: הִנֵּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר־דָּבַר בְּנִי־יִשְׂרָאֵל אֶת־
 כא ה' וַיִּקְדָּשׁ בָּם:

- א.** הסבר מדוע משה מכנה את העם "מרים" (פסוק 10). (4 נקודות)
- ב. (1)** בקטע שלפניך ה' מאשים את משה ואהרן: "לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל" (פסוק 12), אך לא ברור מה היה החטא שבגללו נאמרו הדברים.
- קרא את פירוש רבינו חננאל (בתוך פירוש רמב"ן על אתר) שלפניך.
- החטא הוא אומרם 'המן הסלע הזה נוציא לכם מים', וראוי שיאמרו: יוציא ה' לכם מים... ואולי חשבו העם, כי משה ואהרן בחכמתם הוציאו להם מים מן הסלע הזה...
- הסבר מהו החטא על פי פירוש זה. (8 נקודות)
- (2)** קרא את דברי הרב א' סמט שלפניך.
- ... הכשל של משה הוא ההיצמדות לדפוס ההנהגה הישן הקודם. משה מכה על הסלע כמו שהוא עשה מיד אחרי יציאת מצרים, ולא מסגל את עצמו לצו האלוהי לדבר אל הסלע, שמשמעו שיש להנהיג את דור באי הארץ באופן שונה מדפוס ההנהגה של דור המדבר. לכן נגזר על משה לרדת מבמת ההנהגה ולפנות את מקומו למנהיג חדש שיאמץ לעצמו דפוס הנהגה המתאים לתקופה החדשה.
- (א' סמט, עיונים בפרשת השבוע)
- הסבר מדוע לדברי סמט לא נכנס משה לארץ. (8 נקודות)

7. קרא דברים, ל"ד, 7-12; מלכים א, א', 8-1.

דברים, ל"ד, 7-12

וּמִשָּׁה בֶן-מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בָּמָתָהּ לֹא-כָהָתָה עֵינֶיהָ וְלֹא-
 נָס לָחֶה: וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-מִשָּׁה בַּעֲרֶבֶת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים
 יָמִים וַיָּתֵמוּ יָמֶיהָ אֲבֵל מִשָּׁה: וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֹון מָלֵא רוּחַ חֲכָמָה
 כִּי-סָמַךְ מִשָּׁה אֶת-יָדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ
 כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מִשָּׁה: וְלֹא-קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל
 כַּמִּשָּׁה אֲשֶׁר יָדָעוּ ה': פָּנִים אֶל-פָּנִים: לְכָל-הָאָתָת וְהַמוֹפְתִים
 אֲשֶׁר שָׁלַח ה' לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ מִצְרַיִם לְפָרֹעַ וּלְכָל-עַבְדָּיו
 וּלְכָל-אֶרֶצוֹ: וּלְכָל-הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכָל-הַמוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר
 עָשָׂה מִשָּׁה לְעֵינֵי כָל-יִשְׂרָאֵל:

מלכים א, א', 8-1

א וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בִימָיו וַיִּכְסְהוּ בַּבָּגָדִים וְלֹא יָחַס לוֹ:
 ב וַיֹּאמְרוּ לוֹ עַבְדָּיו וַיִּבְקְשׁוּ לְאֹדֹנִי הַמֶּלֶךְ נַעֲרָה בְּתוּלָה וְעַמּוּדָה
 לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְתִהְיֶה-לוֹ סִכְנָת וּשְׁכֵבָה בְּחִיקוֹךָ וְחַס לְאֹדֹנִי הַמֶּלֶךְ:
 ג וַיִּבְקְשׁוּ נַעֲרָה יָפָה בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וַיִּמְצְאוּ אֶת-אֲבִישָׁג
 ד הַשּׁוֹנֵמִית וַיָּבֹאוּ אֹתָהּ לַמֶּלֶךְ: וְהַנַּעֲרָה יָפָה עַד-מְאֹד וְתִהְיֶה
 ה לַמֶּלֶךְ סִכְנָת וְתִשְׁרָתָהּ וְהַמֶּלֶךְ לֹא יָדָעָה: וְאֹדֹנִיָּה בֶן-חַגִּית
 וַיִּתֵּן אֹתָהּ לַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וְחֲמִשִּׁים
 ו' אִישׁ רָצִים לִפְנָיו: וְלֹא-עָצְבוּ אֲבִיו מִיָּמָיו לְאֹמֹר מְדוּעַ כָּכָה
 עָשִׂיתָ וְגַם-הוּא טוֹב-תֹּאֵר מְאֹד וְאֹתוֹ יִלְדָה אַחֲרֵי אֲבִשָׁלוֹם:
 ז וַיְהִי דְבָרָיו עִם יוֹאָב בֶּן-צְרוּיָה וְעִם אֲבִיתֵר הַכֹּהֵן וְעִזְרִיָּה
 ח אַחֲרֵי אֹדֹנִיָּה: וַיִּצְדֹּק הַכֹּהֵן וּבְנָיָהוּ בֶן-יְהוֹיָדָע וְנָתָן הַנָּבִיא
 וַיִּשְׁמְעוּ וְרָעִי וְהַגְּבוּרִים אֲשֶׁר לְדָוִד לֹא הָיוּ עִם-אֹדֹנִיָּהוּ:

א. שני הקטעים שלפניך דנים בעניינים האלה: דמותו של המנהיג בזקנתו וירושת ההנהגה.

(1) הסבר והדגם את ההבדל בין שני המנהיגים – משה ודוד – בנוגע לכל אחד מן העניינים

המודגשים בקו.

(8 נקודות)

(2) מדוע לדעתך הוצג כך כל אחד מן המנהיגים? הסבר. (6 נקודות)

ב. בערוב ימיו של המלך, השלטון עלול להתערער.

האם המהלך שביצעו אדניה ונתן תרם ליציבות השלטון או ערער את היציבות? נמק.

(6 נקודות)

בהצלחה!